

УДК 658.1.001.76

Н.В. СЕРГІЙЧУК, магістрант, НТУ «ХПІ»

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ОЦІНЦІ ЙОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Розглянуто різноманітні методи проведення оцінки фінансового стану підприємств, встановлено розбіжності даної оцінки при аналізі літературних джерел. На основі опрацьованих джерел було розроблено і наведено систему показників, що більш ефективно характеризують діяльність підприємства та його інноваційний потенціал

Рассмотрены разнообразные методы проведения оценки финансового состояния предприятий, установлены расхождения данной оценки при анализе литературных источников. На основе обработанных источников была разработана и приведена система показателей, которые более эффективно характеризуют деятельность предприятия и его инновационный потенциал

The various methods of assessing the financial condition of enterprises, this evaluation found differences in the analysis of literary sources. Based on the processed sources were developed and are system parameters that better characterize the activities of the company and its innovative potential

Постановка проблеми. Значна увага до аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки обумовлюється тим, що, з одного боку, він є результатом господарської діяльності підприємства, а з другого — виявляє передумови розвитку підприємства.

У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємств, його оцінкою та управлінням.

Методичні основи кількісного виміру та аналізу фінансового стану підприємств і трактування його сутності відображено також і в нормативних актах відповідних міністерств (відомств), але проблема полягає у відсутності комплексного підходу до визначення впливу фінансового стану на інноваційний потенціал підприємства.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженню фінансового стану підприємств, слід виділити таких, як А. М. Герасимович, М. І. Ковальчук, Г. Я. Козак, О. В. Мертенс, Г. М. Мельничук, П. Т. Саблук, А. В. Калина, М. Я. Коробов, В. І. Стоян, І. В. Зятковський, В. М. Івахненко, А. Пилипенко, О. Тарасенко,

В. І. Самборський, В. К. Савчук, Р. С. Сейфулін, М. Г. Чумаченко, Н. А. Русак, А. Д. Шеремет та інші.

Проте певне коло питань залишається поза межами їх досліджень, саме тому вважаємо за необхідне дослідження питань, які стосуються основних методичних аспектів аналізу фінансового стану.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення та порівняння підходів щодо аналізу фінансового стану підприємства в роботах науковців та розробка системи показників для його оцінки.

Виклад основного матеріалу. Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від того, наскільки швидко і правильно воно орієнтується у вирі ринкових відносин, наскільки точно і безпомилково вибирає ділових партнерів та використовує свій інноваційний потенціал.

У сучасних умовах становлення ринкової економіки багато підприємств України характеризуються нестабільним і навіть кризовим фінансовим станом, таке положення у свою чергу негативно відбивається на стані економіки країни в цілому. Тому аналіз фінансового стану підприємства дозволить вчасно виявляти й усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви для активізації інноваційної діяльності [1, с. 328].

Виходячи з даних опрацьованих літературних джерел можна зробити висновок, що аналіз фінансового стану підприємства – це комплексне вивчення його функціонування з метою об'єктивної оцінки досягнутих фінансових результатів і виявлення шляхів подальшого підвищення прибутковості, забезпечення рівня ліквідності.

За традиційною практикою аналізу фінансового стану підприємства такі науковці як Н. А. Русак, Ф. Ф. Бутинець, А. М. Поддєрьогін та Г. Шафранова виділяють такі загальні методи, якими може користуватися фінансовий аналітик: горизонтальний аналіз, вертикальний (структурний) аналіз, трендовий аналіз, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний аналіз та факторний аналіз.

Для оцінки ліквідності використовується система показників, які відіграють суттєву роль, адже вони є зручним засобом узагальнення величезного обсягу фінансових даних та є інструментом порівняльного аналізу діяльності підприємств [2, с. 37].

В умовах постійної зміни інформації багато фінансово-економічних показників розрахованих на певний час, можуть надалі загубити свою цінність

для аналізу у зв'язку з нестабільністю національної валюти, по якій розраховувався цей показник [3, с. 16].

Суттєвою проблемою сучасного фінансового аналізу є відсутність єдиної змістовної методики, яка б враховувала специфіку конкретної галузі та умови функціонування підприємства.

На підставі проведених досліджень літературних джерел з даної тематики можна сказати, що на сьогодні існує деяка плутанина у назвах показників фінансового стану підприємства та методичних підходах до їх розрахунків, що приводить до неадекватної оцінки фінансового потенціалу та, як наслідок, неповного використання інноваційного потенціалу підприємства.

Саме тому було розроблено систему показників, що дозволяють без ускладнень зрозуміти яким чином відбувається аналіз фінансового стану підприємств та з якою метою (табл.).

Таблиця

Система показників фінансової стійкості

Показник та його значення	Розрахунок	Нормативне значення
1. Показники майнового стану:		
1.1. Сума наявних господарських коштів дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства	Валюта балансу	Зростання
1.2. Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості	Сума зносу О.З. / первісна вартість О.З.	Зниження
1.3. Коефіцієнт оновлення основних засобів показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби	Первісна вартість О.З., що надійшли за звітний період / первісна вартість О.З. на початок звітного періоду	Стабільне значення
1.4. Коефіцієнт вибуття показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період	Первісна вартість О.З., що вибули за звітний період / первісна вартість О.З. на початок звітного періоду	Стабільне значення

Продовження табл.

Показник та його значення	Розрахунок	Нормативне значення
2. Показники структури капіталу:		
2.1. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) показує частку власних пасивів у всьому капіталі підприємства	(власний капітал + забезпечення наступних / підсумок балансу	$\geq 0,6$
2.2. Коефіцієнт фінансової стійкості дає можливість встановити вимоги щодо фінансування діяльності підприємства довгостроковим капіталом	(власний капітал+забезпечення) / Загальна сума зобов'язань	$\geq 0,6$
2.3. Коефіцієнт забезпечення власними засобами відображає наявність власних пасивів для фінансування оборотних активів	(власний капітал - необоротні активи) / обігові кошти	$> 0,1$ свідчить про достатність джерел
2.4 Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів	Необоротні активи / Оборотні активи	$<$ Коефіцієнта фінансової стійкості
3. Показники ліквідності:		
3.1. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) показує скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань	(оборотні активи + витрати майбутніх періодів) / (загальна сума зобов'язань + доходи майбутніх періодів)	$K_{зл} \geq 1$ свідчить про достатню суму всіх обігових коштів
3.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує на скільки короткострокові зобов'язання покриті найбільш ліквідними активами підприємства	(оборотні активи -запаси - витрати майбутніх періодів) / поточні зобов'язання	0,6-0,8
3.3.Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує спроможність підприємства миттєво погасити свої термінові борги	(грошові кошти та їх еквіваленти + поточні фінансові інвестиції) / поточні зобов'язання	0,2-0,25
3.4. Коефіцієнт концентрації власного капіталу визначає частку коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених у майно	Власний капітал / активи підприємства	$> 0,5$
3.5.Коефіцієнт концентрації позикового капіталу – частка позикових коштів, вкладених у майно	Позиковий капітал / активи підприємства	$< 0,5$

Продовження табл.

Показник та його значення	Розрахунок	Нормативне значення
3.6.Співвідношення позикового і власного капіталу	Позиковий капітал / власний капітал	<0,7
3.7.Коефіцієнт маневреності власних коштів показує яка частина власного капіталу вкладена в оборотні засоби	Чистий оборотний капітал / власний капітал	0,2-0,5
4. Аналіз ділової активності:		
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від реалізації / загальний підсумок балансу	Збільшення
4.2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує скільки оборотів здійснили за рік кошти вкладені до розрахунків	Загальний дохід від реалізації / середньорічний розмір дебіторської заборгованості	Збільшення
4.3.Коефіцієнт кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції / середній розмір кредиторської заборгованості	Зменшення
4.4. Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів показує швидкість обороту запасів для забезпечення поточного обсягу збуту	Собівартість реалізованої продукції / середньорічна вартість виробничих запасів	Збільшення
4.5. Коефіцієнт оборотності основних засобів характеризує на скільки ефективно підприємство використовує основні фонди	Чистий дохід (виручка від реалізації) / середньорічна вартість основних засобів	Збільшення
5.Показники рентабельності:		
5.1. Рентабельність продукції характеризує рівень прибутку, що припадає на витрати, які підприємство понесло в наслідок її виготовлення	Валові прибутки (збитки) / (собівартість реалізованої продукції + адміністративні витрати)	>0
5.2. Рентабельність активів показує який прибуток приносить кожна гривня вкладена в активи підприємства	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	>0
5.3. Рентабельність капіталу характеризує ефективність використання власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу	>0

Продовження табл.

Показник та його значення	Розрахунок	Нормативне значення
5.4. Тривалість обороту запасів - період, за який оборотні активи підприємства здійснюють один оборот	Кількість днів у періоді / коефіцієнт оборотності запасів	
5.5 Період окупності власного капіталу	Середня величина власного капіталу/Чистий прибуток	

З табл. 1 видно, що для ефективного використання інноваційного потенціалу підприємства необхідно аналізувати динаміку показників майнового стану, структури капіталу, ліквідності, ділової активності та рентабельності роботи підприємства.

За допомогою даного набору показників користувачі фінансової інформації чітко зможуть побачити недоліки та переваги у певній сфері діяльності підприємства, а також відмітити резерви інноваційного потенціалу.

Висновок.

Таким чином, для проведення аналізу фінансового стану важливо розробити методику, яка б давала можливість аналізувати фінансовий стан підприємства з точки зору різних користувачів і відокремлено аналізувати вплив внутрішніх факторів ефективної діяльності господарського суб'єкта.

За результатами аналізу можна передбачити певні можливі майбутні економічні вигоди підприємства та приймати більш ефективні управлінські рішення для їх досягнення. Даний аналіз дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу, забезпечити ефективну діяльність підприємства в умовах ринкової економіки.

Список літератури: 1. *Поддєрьогін А.М.* Фінанси підприємства / *А. М. Поддєрьогін.* – К. : КНЕУ, – 2004. – 546 с., 2. *Макарчук І.М.* Основні показники оцінки платоспроможності та ліквідності підприємств і методика їх визначення / *І.М. Макарчук.* // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 7. – С. 36 – 41., 3. *Савицька Г.У.* Аналіз господарської діяльності підприємств / *Г.У. Савицька.* – Мн. : ІП «Екоперспектива», «Нове знання», – 1999. – 498 с.

Надійшла до редколегії 17.05.2010